

TELEGRAFUL ROMANU

Telegraful ese de done ori pre septembra:
Dumine'a si Joi'a. — Prenumeratia se
face in Sabiu la expeditura noie, pre afara la
c. r. poste cu bani gata prin scrisori francate,
adresate catre expeditura. Pretul prenumer-
atiei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a.
ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 30.

ANUL XXII.

Sabiu in 1830 Aprilie 1874.

In urm'a sinodului archidiecesanu.

Ne place forte multa candu putem vorbi despre rezultate, tocmai precum ne desplace de multa candu suntemu siliti a vorbi numai de vorbe — mai ales de cea suntu gole. Ne place si mai multu inse candu in lipsa vorbelor multe si gole avemu sa inregistramu in analele vietiei nostre nationali, sia pre terenul bisericescu, sia pre terenul politiciu, rezultate faptice si inca rezultate mari si beneficatoare pentru presentu si pentru viitoru.

Sesiunea nodale din anul acesta, trebuie sa marturisim, ca, in asemeneare cu alte sesiuni, ne indreptam sa si nu numai plini de bucurie, ci si mandri. Rezultatele ei, in multe privinte, voru ramane ca totu atalcea suvenirii nesterse si epocali in vietiua nostra publica.

Petr'a unghiarala din edificiul celu maretii alu acestei sesiuni, este si inse remane, la tota intemplarea, siedint'a din 10 Aprilie, in carea s'au adusu cu unanimitatea cea mai exemplaria cele trei voturi conosciute.

Noi asi credem ca spiritul Marelui regeneratoru alu bisericei si nationei nostre din Transilvania si Ungaria, pre care viitorimea lu va cunoscere de siguru sub numele: Marele Andreiu, — a trebuitu sa planeze asupra sinodului nostru arch diencesanu. Noi asi credem, ca acelo spiritu a trebuitu sa inspire si insusletiesca pre membri sinodului si de aceea au conoscutu si cuprinsu grandeur'a cea impunetoria si sublimitatea caracterului lui Siagun'a si unanimu le-a introdusu pentru toti seculii venitori, ca pre unu monumentu netrecatoriu, admirabile si de modelu in actele lor.

Sinodulu archidiecesanu si prin elu archidieces'a a dovedit in adeveru, ca provedintia n'a facutu in zadaru minunea de a tramsu pre Moise alu romanilor in tempulu celu mai greu, in tempulu desperatiunei nationei si bisericei nostre, ca cu totagolu seu archipastorescu sa ne scota din sclavi'a trecutului dorerosu si sa ne induca in liera promisiuniei, in chansanu constituitionalu, perduto de stramosii nostri.

Gruparea in giurul acestui monumentu maretii, adumbrarea si scutintia sub principiile, care l-a turnat si produs — va fi pentru noi si pentru generatiunile viitorie identica cu progresul nationale, cu unitatea spirituale a crestinilor nostri. Acest'a va fi monument de mandria in tempuri normale si fara luminatoriu in tempu furtunosu, fara decem, pentru ca elu va lumina ca farul din marginea unei mari in intunecul noptei, in intunecul eresurilor politice si bisericesci ce eventuale se potu scula sa ne amenintia esistint'a. Atunci in grada ne vomu orienta si vomu gasi lumanoul constituitionalu, unicul care ne da terenu firmu pentru vietiua sigora precum da uscatulu celor ce scapa din valurile nesigure ale mirei.

Basea pusa in cestionea acesta avemu cuventu a o considera de statonica cu atatul mai vertosu si promisiuniora de mai mari rezultate in viitoru cu atatul mai tare, cu catu ca de acum se manifesteaza unu spiritu mare, unu spiritu care readuna ce au fostu risipito neintielegere, care pune osu la osu si incheiatura la incheiatura, dupa cum dice profetulu Ezechielu.

Factulu de care amintim nu cade in totulu in periferia sinodului, inse elu cade in tempulu catu sessiunea au fostu laolalta, si de aceea totu spiritul de care

este adiutu, nu numai ca ar si strainu de principiile cele mari ale Marelui Archipastorio, daru tocmai este o conceputie cu totulu inrudita, si unu efusu din acelea.

Erau ore-care neintielegeri in sinulu societatii nostre, preste cari noi amu treceau totu-deun'a cu vederea, fiindu ca nu erau principiali, ci mai multu personali. Dara fiindu ca totusi erau stricatoase si dnu cate odata ansa la diferintie esentiale, pre cari nu voim a le caracterisa mai de sprope, este bine ca s'au delatoratu si este frumosu ca s'au delatoratu, dupa ce sinodul si archidieces'a s'au pusu sub scutul principielor Marelui Andreiu.

Diferintiele astazi au disparut. Societatea nostra nationale bisericescă este astazi indreptasita a se crede ca este unu si nedesparsita, unu tropu si unu susfletu, care nu cunosc partide si diferintie nici personali si nu voiesce a le mai suferi pre acesta cu nici unu pretiu amestecate intre principiile conducatorie catre scopulu bisericei si nationei nostre spre duna nostra.

Eata dara in fatia umbrei mareliei a nemitorialui Archiereu gruparea in giurul de principie salutarie si imbratisare fratiesca intre frati.

Sa nu sunu veseli? sa nu sunu mandri de sessionea nostra sinodale din anul acesta? Sa nu o salutam din inima? Sa nu vedemel noi in ea consolidarea ulterioara in tote principiile, cari sa ne duca la scopulu catre care amu nediuu si catre care nediuu si vomu nesu totu-deun'a?

Suntemu si veseli si mandri, pentru ca monumentul din 10 Aprilie e pre mare si santu incatul nu ne lasa nici cea mai mica indoiela in inimile nostre, ca ceea ce s'a facutu nu s'ar si facutu din inima cea mai curata si mai sincera, si sinceritatea durera mai multu, dice proverbul germanu, seu tradusu in spiritul sau: ce e sinceru e si dorabile. Suntemu veseli si mandri ca susfletul acestor lucruri a fostu actualulu presiedinte alu sinodului Esc. Sea Archeiscopulu si si Metropolitulu Procopiu, carele a condusu aperte siedintele nodale si a carui spiritu conciliatoriu a saltat de bugarie, vedindu ca si cea mai neinsemnata urma de disensione dispars si fara de nici unu prejudiciu se aduna toti sii in giurul programei si standardului eredita dela marele Andreiu. Asemenea, si Archimandritolu N. Popa a avut si acum nobletia si caracterulu seu cunoscutu si a conlucratu cu sinceritatea i obiectiva la armonia inaugurate.

Multiamiti dara de primulu pasu ce'lufacuramu la umbra principielor repausatului Archiepu si Metropolitulu sa speram ca voru urmari si altii dupa noi asemenea acestuia. Sementia cea buna va aduce fructu folositoriu si deca suntemu noi veseli si mandri, viitorimea va fi si mai vesela si mandra, caci va fi fericita candu se va vedea incungurata de tote partile cu opere grandiose si se va vedea densa indemnata dela acesta totu mai multu si mai multu la activitate perpetua.

Duminica in 21 Aprilie se va chirotoni intru Archiereu Precovios'a Sea P. Arhimandritu Teofiliu Bendela, denumitu de Majestatea Sea ces. reg. de Archeiscopu si Metropolitulu alu Bucovinei si Dalmatiei.

Sinodulu episcopal aradano cu 41 voturi contra 2 a alesu de vicariu episcopescu si presedinte la consistoriul

aradano pre parintele protopopu din Zernesci Ioanu Metianu.

Sinodulu archidiecesanu.

Siedint'a VI.

(din 12 Aprilie inainte de amedi)

Dupa autenticarea protocolului din siedint'a trecuta

Presidiul face cunoscutu, ca a primitu dela senatulu epitr. pre langa inventariu odorele pretiosese si cel-a-laltu fonda instructu remas de Metrop. Siagun'a in pretiu de 28,051 fl. 03 xr. si ca inventariul din 27 Iauru 1874 s'a datu epitropiei arch. spre pastrare.

Se ia spre sciintia cu adausulu, sa se pastredie in acte o copia de pre inventariu.

Ponendum-se la ordinea dilei raportulu comisiunii pentru arondarea ppresbiteratelor cu privire la pittiniile incurse

Comisiunea propune ca:

Pittiniile ce privesc arondarea respective anexarea unor comune la alte ppiate sa se dea consistoriului spre resolvare.

Relativ la sustinerea ppresbiteratului Lupsi'a, pentru care s'au rogatu mai multe comune, comisiunea propune, ca petitionile sa se respinga fiindu acest'a afacere dejá regulata in elaboratulu de arondare.

Propunerea comisiunii se primisce.

Se primisce si propunerea comisiunii, ca petitionea comitetului gr. or. din Agnit'a pentru intregirea parochiei sa se transpuna consistoriului archid. spre resolvire.

Dupa acest'a se incuviintieza concediu cerutu de deputatii V. Buzdugu, C. Dragusianu, Por. Trombitasiu si Ion. Gramma.

Rogarea par. Z. Crisiano din Siora ppiatulu Ternavei de susu pentru unu ajutoriu anualu din mil'a imp. se predă consistoriului. Asemenea se transpune consistoriului rogarea par. I. Fulea sa i se dea o recompensatione pentru catechisare la institutele din Reginulu sasescu, cu adausulu, ca sa se iee in considerare.

Rogarea comit. par. dia Sion'a pentru unu ajutoriu la cladiru bisericei se predă consistoriului.

Cererea dep. Diam. Manole pentru concediu pre durata sesiunei de fatia

Se incuviintieida.

Aretarea anonima contr'a populu Copsi'a pentru negligenta acestuia in trebile scolare la propunerea comisiunii se primisce cu aditamentulu facutu de dep. S. Copsi'a, ca consistoriulu sa revideze raportele din disulu ppiat in fatia locului si se reporteze in sessionea proxima despre acest'a, iera aretarii anonieme in venitoriu sa nu se mai primeasca.

Petitionea sostolui invietiatoriu Soreanu se reiepla.

La rogarea civiloru Z. si I. Mog'a din Sebesu pentru ameliorarea stipendilor lui Zach si Eug. Mog'a studenti in gimn. din Sibiu din fundationea Mogiana comisiunea propune respingerea acestor petitioni in sensulu conclusului suo. d. 1873.

Dep. Bolog'a propune transpunerea petitionei la comisiunea bugetaria spre considerare. Macelariu, Popescu Hanea, Schiau, spriginescu acesta propunere, carea sa si primeasca.

Presidiul punendu la ordinea dilei reportulu comisiunii bugetarie referintele Filipescu cetece reportulu amintit.

Dep. cav. Puscariu aduce in-

tra celelalte parti ale Transilvaniei si pentru provincie din Monarchia pre unu anu 8 fl. si jumatate de anu 4 fl. v. a. Pentru prime, si tieri straine pre anu 12 1/2 anu 6 fl.

Inseratul se plateste pentru intai'a ora cu 7 er. sirul, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 er.

si pentru a treia repetare cu 3 1/2 er. v. a.

inte, ca fundatia lui Gojdu voinda sa-si platasesca detorile pendente are lipsa de contragerea unui imprumut minimum de 75000 fl., pentru care capitalu va solvi pre anu 8%; fiindu ca fondurile arch. au elocat capitalele sale cu o usura mai mica, maritul sinodu va radica fondurile arch. dandu imprumutul cerutu, de acea propune:

Fundatia lui Gojda cere a se deschide unu creditu din fundatiiile arch. in suma de 75,000 fl. si de acea sinodulu cunoscendu necesitatea se acordeze acestu imprumut si se imputernicescă pre Ven. Consistoriu, ca pre langa observarea formalierelor de ascurarea sumei se realizeze operatiunea creditului cerutu.

Dep. Branu de Lemenyi priindu propunerea de sine statotore dorind sa se puna la ordinea dilei dupa finirea bugetului, ceea ce se si apropiese de presidiu.

Primindu-se raportulu comisiunii bug. in genere si urmandu desbaterea speciale referintele

Filipescu cetece reportulu comisiunii I si II, care se primise ne-modificat.

Se primisce dupa acest'a:

Bugetulu archidiecesei pre anul 1874—1875.

Bugetulu archeiscopiei din Trans. totu pre acestu tempu.

La discusiunea asupr'a fondului Episcopului Mog'a, deputatulu

Bolog'a se roga sa se puna la ordinea dilei petitionea lui Z. si Ionne Mog'a.

Celindu-se petitionea lui Z. Mog'a pentru redareea stipendiului seu dela 100 la 500 fl. pentru a poti frequenta unu politehnicu, iera E. Mog'a dela 50 la 100 fl., deputatulu.

Bolog'a propone placidarea acestor ajutorie si transpunerea petitionilor la Consistoriu spre aprobare.

C. Stezariu arata, ca acesta rogare numai cu atacarea venitului acestui fondu menitu spre fructificare se poate considera.

Dep. Macelariu propune acordarea unui stipendiu de 300 fl. langa stipendiulu de 100 fl. adeca 400 fl. pentru Z. Mog'a, iera lui Eug. Mog'a unu ajutoriu de 50 fl. langa cei 50 fl. adeca 100 fl.

Dep. Popescu, cu considerare, ca potenii suntu din familiile fondatorului propune: sa se dea lui Z. Mog'a pre catu tempu va fi in politehnicu unu stipendiu de 500 fl.; lui Eug. Mog'a pana va fi in gimnasia 100 fl. pre anu.

Dupa ce unii deputati spriginescu propunerea lui Bolog'a, altii a lui Popescu, dep.

Candre a propune statorarea unui stipendiu de 500 fl. pentru unu technicu si altulu de 100 fl. pentru unu gimnastu din fondulu mogayanu conferindu prn concursu cu consideratiune catre urmasii fondatorului.

Votandu-se asupr'a acestor propunerii se primisce propunerea lui C. Stezariu si se storesc bugetulu mai de parte. Dupa acest'a se discutara cele-lalte parti din bugetu si in fine

Presidiul pune la ordinea dilei propunerea cav. Puscariu de mai susu carea se si primeasca.

Siedint'a se inchia.

Siedint'a VII.

(din 12 Aprilie 1874, dupa amedi.)

Presedinte: Nicol. Popescu Vicarul archeiscopescu.

Notariu: Ananie Moldovanu.
Siedintia s'a deschis dupa omédi la 4 ore si nefiindu protocolul siedintei dinainte de omédi gata verificarea lui s'a amanato pre siedintia venitória.

Prezidiul presentea o suplica a invetitorialui nepotinciosu Gav. Soreau pentru unu ajutoriu.

Petitionea acésta se predă simplu consistoriului arch. spre a o resolva dupa cum va afle de bine.

La ordinea dilei se pune referat a comisiunii esmise din anul trecut pentru elaborarea unui proiect de procedura matrimoniale si disciplinaria.

Referintele Dr. I. Borciu aduce la cunoștința sinodului, cumca comisiunea a primit de alu seu proiectul elaborat de densulu si publicat in „Telegraful Romanu“ Nrri 25, 26 si 27 si lu recomenda sinodului, că acesta sa-l transpună consistoriului arch. cu acelui adausu, că acestu Consistoriu sa-l comunice cu consistoriile celor-a-lalte eparchii sufragane spre dare de opinie, iera consistoriile nôstre tôte sa-si asternă opinunile lor prin Excelentă Sea Archiepiscopu si Metropolitul nostru congresului bisericescu proximu si totu odată doresce, că acele opinii de tempuriu sa se tiparăsca si sa se impartișeasca înainte de congresu deputaflor congresuali spre pregatire, iera congresulu proximua sa fie robatu, că in acesta materia se aduca inca in decursolu sesiunei sele o atare lego generale pentru intrég'a metropolia.

Dep. Bologa propune, că fundu unu elaborat pentru procedura disciplinaria facutu din partea deputatului Branisce, acesta sa se provoce, a transpună acelu elaborat la comisiunea spre cenzurare si opinare, că apoi asemenea sa se transpună prin Consistoriu la celelalte consistoriie spre a-si dă si acestea opinionea loru, si in fine sa se substernă congresului proximu că proiectu de lege H a n e a.

Deputatul Piso si exprima multumit'a fatia cu dep. Borciu pentru elaborarea proiectului de procedura matrimoniala.

Dep. Anan. Moldovanu in contr'a propunerii comisiunii, din motivu ca elaboratul comisiunii ar trebui mai intâiu sa se desbată in sinodu si sa se primește de acesta că alu seu si numai atunci sa se recomende congresului că proiectu de lege alu sinodului arch.

Dupa o desbatere mai lunga, la carea participa Bologa, Branu de Lemeni, Hannia, Puscaru, Preda, cav. Puscaru si referintele comisiunii Borciu

S'a primita propunerea comisiunii in legatura cu propunerea dep. Bologa.

La ordinea dilei vine referat a comisiunii pentru propuneri.

Referintele Olarie referă asupra propunerii dep. Diam. Manole, că interpellatiile facute in sinodu sa se responda din partea prezidiului in trei dile sau celu multu in tempulu cău tene sesiunea, in carea s'a facutu interpellatiunea si numai in casuri mai momentuoase sa se amane pre sesiunea venitória.

Comisiunea propune trecerea la ordinea dilei preste acésta propunere relativa la interpellatiuni, fara de a se mai lăua in vre-o consideratiune.

Dep. An. Moldovanu pledandu pentru propunerea din cestione cere sa se puna la ordinea dilei si sa se pertrateze. Oratorul o recomanda spre primire ou modificatiunea, că terminul de trei dile sa ramana astăzi.

Dep. Popa sprignesc propunerea dep. Moldovanu.

Dep. N. Cristea e pre lângă propunerea comisiunii.

Punendu-se la votu propunerea comisiunii

Nu se primește, ci se acceptă propunerea lui Diam. Manole.

Refer. comisiunii pentru propuneri referă asupra propunerii lui Galat. Siagău, că protestele contr'a unei alegiri sa se intimeze in terminu de 8 dile la comisiariu scrutinatoriu.

Comisiunea propune trecerea la ordinea dilei si preste acésta propunere.

Dep. Branu de Lemeni si Ha-

nă a se dechiară contr'a propunerii facute de comisiunie.

Dep. Fratesiu pledea pentru propunerea comisiunii.

Cav. de Puscaru sprignesc propunerea lui Siagău cu adausu, că recursele sa se intimeze in terminu de 10 dile sau la comisiariu scrutinatoriu sau la Consistoriu.

Bologa e pentru propunerea lui Siagău cu aditamentul lui Puscaru.

Punendu-se la votu se primește propunerea lui Siagău cu aditamentul cav. Puscaru.

Referintele trecându cu referat a la propunerea dep. Branisce facuta la punctul 25 a sinodului din 1873 propune trecerea preste acésta propunere la ordinea dilei.

Branisce si apăra propunerea sea.

Ponendo-se la votu se primește propunerea comisiunii.

Cu privire la propunerea dep. V. Rosiescu referitoria la una colecta de 1 cr. la suslu spre scopurile archiepiscopiei, comisiunea propune trecerea la ordinea dilei.

Dep. N. Cristea si Z. Boiu sprignesc acésta propunere. Contr'a propunerei facute de comisiunea pledea H a n e a.

Cav. Puscaru sprignesc propunerea cu adausu, ca colecta sa se faca numai odata in anu si anume prin umblarea cu discu la o serbatore mare.

Dep. Ratiu propune amanarea discussiunii asupra propunerii din cestiu, pâna ce va trece crisea materiale, de care suferă poporul, si sa se pună in lucrare la tempuri mai favorabile.

Votându-se asupra acestor'a propunerii :

Se primește propunerea dep. Ratiu. Fiindu tempulu inaintatul siedintă a sa incheiatu la 6 ore.

Siedintă VIII.

(din 13 Aprilie 1874.)

Prezidiul ordinariu.

Notariu: Dr. Il. Puscaru.

Pentru tempulu scurtu propune dep. Macelaru, de a se verifica protocolul siedintei premergătoare, precum si a celei prezinte pria dep. sinodali, ce au domiciliu in Sibiu.

Acésta propunere se primește.

La ordine se pune raportul comis. pentru regularea parochielor si dotarea preotilor.

Referintele Branisce cetește urmatorul raport :

Comisiunea avându la mână actele impartasite de consistoriu pentru scurtimea tempului, nu este in positia a face propuneri meritórice, ci numai formale.

a) Ca actele sa se redea Consist. arch. cu acea insarcinare speciale, că pâna la sesiunea venitória sa facă unu conspectu detaliat despre tôte parochiale devenite vacante in l. a. 1873—1875 si despre intregirea loru cu parochi sau administratori; precum si despre aceea ca cele parochii s'a redosu si in cîte s'a potu efectuă imbunatatirea sortiei preotilor prin reducerea numerului preotilor si prin asfarea de midilöce noue.

b) Ca nici o parochie nouă sa nu se intregescă pâna nu se va fi stabilitu mai intâiu pre bas'a legei dotatiunea preotului.

c) In specialu, recursula comunei bis. Lançramu pentru declararea acestei parochii de clas'a II cu doi preoti, a se transpună cons. arch. cu aceea invitatiune ca parochia Lançramu sa nu se intregescă cu alu 2-lea preotu pâna nu se va asigură amesuratul legei, dotatiunea si pentru alu 2-lea preotu. Cele două propunerii dintâi se primește fără desbatere; iera in privint'a prop. a 3 dep. Popa observă ca afacerea acésta ar trebui a se lasă forului competente admin. spre decidere conformu legei, său déca tocmai aru voi sinodul că sa decida in acestu obiectu, propune amanarea desbaterei obiectului acestui a pâna la esaminarea autelor.

Tipeiu sprignesc propunerea comisiunii, carea sa si primește.

La ordine se pune referat a comisiunii scolarie cetă prin referintele ei Mihailianu in urmatorele:

Raportul

comisiunii scolarie asupra raportului senatului scol. Nr. 958/1874, despre starea invetimentului, la insarcinarea Prévenerabilui Sinodu archiepiscopal din .. Aprilie

Nr. protoc.

Ce atinge cuprinsulu raportului din cestiu in generalu elu da unu espusu destulu de exactu despre intrég'a activitate desvoltata de către senatulu scol. in decursu an. tr., nu ne da inse o icôna esaeta si perfecta despre starea invetimentului preste totu; căci unele puncte din cuprinsulu acestui raportu nu suntu destulu de desvoltate, pre cîndu alte puncte referitorie la conclusele sinodului din an. tr., chiar la agendele senatului scolariu desemnate in Statutulu organicu (§. 122—131), parte suntu numai amintite cumca nu s'a pututu efectuată din lipsa puterilor de lucru parte inse nu se face amintire despre ele.

Acestea premise, comisiunea propune că sa se ceteșca raportulu comisiunului si sa se ia de substratu la desbatere, rezervandu-si a face propuneri la punctele singuratece a raportului, la punctele ce lipsescu si in fine si alte propuneri generale de interesu pentru scole.

(Raportulu senatului scol. se ceteșce.)

I.

1. La pasagiul unde se arăta numărul siedintelor si piesele incurse — de unde se vede ca din 884 piese incurse 746 s'a superat in 11 siedintie si 102 afara de siedintie, remanendu nesuperat 36, comisiunie i se pare cumca s'ar fi tenu tu pre putine siedintie si doresce că pre viitoru cu privire la urgentă unor obiecte sa se tiana mai dese siedintie.

2. Ce se atinge de visitatiunea scolelor comisiunica propune: că pre anulu viitoru, de ore-ce din incidente neprevedute cercetarea scolii din Câmpeni nu s'a pututu efectuatui conformu unei otariri sinodali, in anulu acesta sa se facă nesmintit; iera ce atinge visitatiunea scolelor preste totu sa se facă unu sistem de regulat, desemnatu din partea consistoriului si conformu necesitatilor ivite dintr'o parte sau alta. Cu privire la scola „Radu Negru“ din Fagarasiu, constatandu-se irregularităti de natura deplorabila, comise de către organele administrative scol., consistoriu s'a rediutu necesitatua de a dă Parintelui protopopu Petru Popescu o aspră infruntare pentru acele irregularităti, ceea ce se aduce si la cunoștința Vener. Sinodu. Din ansa acestui incidentu neplacutu comisiunea propune că vener. consistoriu pre viitoru sa fia cu deosebita atenție si privighiere asupra scolii „Radu Negru“ din Fagarasiu.

3. Privitoriu la punctul 13. Comisiunea, dupa ce a constat — computandu-se — cumca in sem. I din copiii capabili de a cerceta scolă frequentă din cei dela 6—12 ani 43,5% dintre cei dela 13—15 ani, 12,7% in sem. II dintre cei dela 6—12 ani 32,1% dintre cei dela 13—15 ani 7,6% intelegerandu-se copiii de ambe sexe, facandu-se asemnare cu anulu trecutu de-si in acestu anu numerulu scolarilor a crescutu: totusi se vede o proporție nefavoritarie in percente fată cu anulu trecutu, ceea ce inse se poate explica numai din aceea imprejurare căci in anulu trecutu nu intrase din 15 protopopiate raportele respective pentru a se pute intrebuinta la compunerea datelor necesarie si cumca acele protopopiate suntu unele in cari scolile suntu mai reu cercetate, — propune, că pre venitoriu sa se facă conspectele atâtul cele generali cătu si cele speciali nu numai in arătarea de cifre, ci si prin arătarea procentelor, că sa se poată avea in evidență, vedindu-se căte per cente dintre copii cercetăza preste totu si căte in singuraticle protopopiate, ceea ce ni-aru infatizat in unu modu chiaru starea invetimentului si in totalu si specialu.

4. Privitoriu la p.-D. comisiunea constandu necesitatea imperativa de a se instrui elevii nostri din institutulu teologicopedagogicu in horti si agricultura propune: că

Consistoriul sa ingrijescă de ocuparea postului profesorale pentru agronomia cu incepere an. scol. 1874/5. Academicul D. Comisia sa se chiame din strainatate si sa se asiedie de profesori (de economia) si ca consistoriul sa se ingrijescă si pentru procurarea unui pamentu potrivit pentru eser- citiile de horti- si agricultura.

5. Privitoriu la p. E. Comisiunea propune cu majoritate că luându in considerare miseria si scumpetea ce domnesce astazi in tiéra, ajutoriul pentru invetitori, care pâna acum a fostu 1000 fl. sa se radice la 3000 fl. v. a. intrebuintandu-se nu numai pentru ajutorarea celor seraci, ci si pentru ulteriora eualificare a invetitorilor in generalu.

6. Privitoriu la p. F. Comisiunea avandu in vedere insemnatarea acestei cestiuni si constatandu, ca in Stat. org. nu suntu dispositiuni speciali pentru astfelui de casuri, că pre viitoru astfelui de controverse de competitia sa nu mai aiba locu propune cu maioritate: că conferirea stipendiilor si alegerea profesorilor dela institutulu teologicopedagogicu sa le declare că tienatorie de competitii a consistoriului plenariu.

7. L. p. G. Comisiunea propune a) că pre viitoru sa se arete si numerulu catichumenilor asternandu-se in clasificatiunile de pre amendoue semestrele, precum si ca unde nu se află catecheti asiedati, b) sa se facă o consegnare despre tôte cărtile scolare introduse in institutele nôstre de invetimentu si autoritate de către Consistoriul nostru archiepiscopal, sa nu se admitea pentru propunere in scolele nôstre de invetimentu nici o carte scol. pâna nu se va incuiintă si aproba de către Consistoriu si resp. Sinodu.

8. La p. I. a) Luandu-se cu parere de reu la cunoștința cumca atâtea concluse ale sinodului din an. tr. — dintre cari parte mari si urgente — nu s'a efectuat, comisiunea propune că acele concluse Consistoriul si resp. senat. scol. sa le duca cătu mai curendu in indeplinire, b) Asemenea propune, că conditiunile pentru adoptarea principiului reciprocitatii in afacerea scolelor unite facia cu greco-catolicii sa se stabileze de către senatulu nostru scolarin in contilegare cu organele respective din partea greco-catolicilor si numai dupa ce acestea se voru fi primitu si aprobatu si de către Consistoriul plenariu sa se pună acesta principiu in lucrare.

II. Cu privire la unele defectuști ale raportului — si pre care comisiunea le-au aflatu in urmatorele:

1. Lipsesc datele generale si speciali despre starea fondurilor scolelor nôstre confesionali si felii scolilor, 2. Regulamentul intern de invetimentu pentru scolele populare, secundarie si superioare. 3. Nu s'a tiparit tabele pentru datele statistice scolare, 4. Nu s'a arătat numerulu incapabilor de scola si in cîte scole copiii si copilele invetita despartiti si in cîte impreuna.

5. Nu s'a facut regulamentul pentru esaminarea profesorilor de teologie si pedagogie. 6. Nu s'a dus in deplinire conclusiile cuprinse pt. (95, 96, 97, 98, 120, 121) acestea a se vedea in protocolul din anulu trecutu. 7. Nu se arata ce s'a facutu pentru ulteriora perfectionare a invetitorilor (§ 122 pt. 3 din Statutulu organicu), căti invetitori suntu profesori, căti definitivi, căti eu — căti fără esamenu de eualificare.

8. Lipsesc arătarea despre starea cassei formate din taxele esaminelor (§ 196). 9. Niciodată propunere pentru meliorarea trebilor scolare nu s'a facutu (129). 10. Nu s'a mincesc nimic despre conferintele invetitorilor (§ 130). 11. Nu s'a amintesc nimic despre adulți. — Comisiunea propune:

de ore-ce punctele aici arătate pentru insemnatarea loru trebuia se intre in cadrul raportului senatului scolariu, Vener. Sinodu se indatoreste pre senatul scolariu că in viitoru la compunerea raportului scolariu anualu se ia stricta privire atâtul la conclusele sinodale referitorie la invetimentu, cătu si la §§ 122—131 din St. organicu, ceea ce in anulu acesta nu s'a facutu in modu suficient.

III. Ca referitor la imbunatatirea si inaintarea invetiamantului preste totu comisiunea are onore a face urmatorele propuneri generali:

1. Senatul scolaru pana la sessiunea anului venitoriu se faca raportu, ca care scole suntu proovediute si incat suntu proovediute seu nu suntu proovediute cu midilöele necesarie de invetiamant. 2. Considerandu importantia cea mare si folosulu celu avantagiosu ce aduc cursurile suplitorie pentru ulteriora qualificatiune metodico-didactica a invetiatorilor populari comisiunea propune, ca spre acestu scopu intréga archid. sa se imparta in cercuri potrivite, sa se denumésca căte unu conduceatoru dintre invetiatorii cei mai harnici si s-a indatoredie pre invetiatorii populari a se intr'unu pre unu tempu de 2—3 septamani la ascultarea acestoru cursuri. Spre sprignirea acestor' acolo unde ppresbiteratele singuratece nu aru fi in stare a purta singure spesele recerute, sa i se puna senatului scolaric la dispositiune o suma corespondentia din cele 3000 fl. puse in bugetu pentru ajutorarea invetiatorilor.

3. Comisiunea vediindu din tota starea scolelor nöstre urgenta trebuintia a unui regulamentu internu atat pentru scolele normali si populari cătu si institutulu nostru teologicu-pedagogicu — propune că senatul scolaru se intreprindia cătu mai curendu compunerea acestui regulamentu. 4. In privintia Cartiei I de cetire a dui prot. si profesor I. Popescu, comisiunea propune că sa se admita in scolele nöstre popularie pre lângă a par. Zach. Boiu. Asemenea gramatică româna pentru scolele populare, de dlu protosincel si prof. Dr. II. Puscariu, esamenata si recomadata prin Cons. archid. se recomanda spre admisire in scolele nöstre. Totu odata comisiunea propune că Ven. Sinodu sa-si exprime dorintia ca pre viitoru auctorii de carti scolastice se sf dea manu scrisele spre censurare senatului scolaru si acelea sa se tiparësca in Tipografi'a nostra archidiocesana care din parte se va ingrigi ca sa fia bine adjustata cu tote cele necesari spre tiparirea de carti bune scolastice.

5. Comisiunea mai propune: Pentru ducerea afacerilor interne a senatului scolaru sa se faca unu regulamentu normativu pentru de a poté ave o buna evidintia. —

Inchiatendu raportula seu comisiunea scolara, dupa ce a indicatu in cătu-va la cunelu ce se manifesteza in activitatea de pana acum'a a senatului scol. si esprima in genere dorintia ca aceste, avendu in vedere importantia causei, de care se occupa, sa si incordeze tote puterile, pentru ca sa delaturedie retele, care bantue scolele nöstre confesionale din archidiocesa si sa caute a da afacerilor nöstre scolare directiunea si avansulu ce-lu pretinde spiritulu templului si positiunea nostra bisericësca — nationala. —

Asupra acestui raportu deschidindu-se desbatere generale

Deput. Cav. Puscariu distinge partile principale ale raportului, indigita la aceea ce aru fi in genere necesariu a se face int'ro direccione si intr'alt'a, constatidia ca dupa impregiorările nöstre dupa midilöele ce au statu la dispositiune senat. scolaric amesuratua acceptarilor, ce se pota face dela persoane singuraiece si dela unu referinte scolaric, care este reclamatu de necesitati in launtru si in afara — s'a facutu destulu; propune de a se pune Consistoriului la dispositiune midilöele mai largi si atunci si lucrările acestui voru fi mai cu sporiu. Prelângă aceste observatiuni propune primirea in generalu a acestui raportu.

Popescu constatandu, ca comis scolara au fostu la inaltimeta missiunei ei, dupa raportulu auditu si doresce, ca pre venitoriu si trebile celor a-lalte senate acelui bisericescu si acelui epitropescu sa se dea spre referare la atari comisiuni esmise din sinulu sinodului. Cu acestea inchiantu-se desbaterea generale se trece la cea speciale.

Cetindu-se punctu de punctu se primesce pt. I alu com.

La p. 2 ref. scol. observă, ca la

visitacione in anulu espiratu au avutu in vedere mai de aproape visitatiunile pentru care au fostu insarcinatu specialu de consistoriu.

Moldova nu constatanda necesitatea visitatiunilor sprignescu propunerea comisiunei.

Macelariu sprignescu propunerea comisiunei.

Dep. Cristea a reconoscendu necesitatea visitatiunilor scolare face urm. propunere:

De ore-ce unu omu singuru nu este in stare in decursulu unui anu a visitat scolele in o archidiocesa asié estinsa, cum este a nostra; este inse o dorintia justa si trebuincoasa constatata de a se visitat scolele cătu mai curendu propune, ca in anulu acesta cons. scol. sa se ingrigesa de facerea visitatiunei dupa trebuintia in intrég'a archidiocesa.

Dep. Macelariu e de parere a propunerea dep. Cristea sa se amane pana la finea referatei ca prop. de sine statat'ore.

Piso aratandu prin casuri concrete lipsa visitatiunilor scol. propune sistemisarea a 2 inspectori scol. si darea medilöcelor necesarie.

Popescu sprignescu pre Macelariu pentru amanarea propou. dep. Cristea.

Mesiot'a face urmatorea prop.:

Fiindu necesitate imperativa, ca visitatiunea scol. nöstre confes. sa se faca in modu mai estinsu se invita senatul scol. ca sa lo faca acésta luându in ajutoru spre scopul acesta afara de referinte si pre alti asesori ai senat. scol.

Metianu este pentru propun. lui Cristea.

Popescu sprignescu in principiu prop. lui Cristea, dara in privintia modalitatiei este de parere de anu se esmitte comisari nomai din senulu sen. scol., ci sa se delega si alti barbati din afara.

Cav. Puscariu sub consensulu sinodului da esplicaciune prop. dep. Cristea in acelui intielesu, ca senatului scolaric ii stă deschisa calea a-si alege pentru visit. scol. barbati din sinulu consist. si dintr'unu senatul său din tr'altulu fia si din afara — recomenda prop. dep. Cristea, carea se primesce.

In privintia celor amintite de com. despre scol'a „Rado Negru“ din Fagarasiu la dorintia dep. Hannia da ref. scol. unu raportu detaliatu despre cele astfel, care tote sinodulu le ia cu regretare la cunoscinta.

Se primesce p. 2 alu comisiunei. P. p. 3 4 alu comisiunei scol. se primesce.

P. 5 se reléga a se decide la bug. scol. care s'a amanat pana dupa seversirea refer. scol.

La p. 6 dep. cav. Puscariu se declara intielesu cu prop. comis. in modo prov. inse pentru evitarea a latoru in doiele preeum este si competitia — sa se insarcinedie consist. archid. plenariu de a elabora unu regulamentu internu alu afacerilor sele si ale fiesce-cărui senat in specialu.

Popescu doresce ca cele in template in consistoriu sa se ia de asta data simplamente spre scientia ca faptu complinita.

Popescu sprignescu prop. dep. Puscariu cu atat u mai multu cu cău consistoriulu inca de mai nainte au cugetatua la lucrul acesta.

Propunerea comisiunei dimpreuna cu a deputatului Puscariu se primesce.

P. p. 7 si 8 ale comis. scol. se primesce.

Partea a II a raportului privitor la unele elaborate ce au a se pregatit pre venitoriu se primesce.

Din a III se primesce p. 1 sara ob servare; iera lc. p. 2 este Metianu contr'a prop. comis.

Boiu sprignescu prop. comis.

Cristea propune, ca conferintele sa se reformedie precum au fostu in anii 1863-4.

Popescu propune, ca conferintele invetatoresci de pana acum se coincida cu cursurile prop. de comisiune, contindu-se intr'una.

Se primesce p. 2 esecutatu in intie-

lesulu prop. dep. Pope'a afara de partea atingatore de bugetu carea se reléga la bugetu.

P. 3 se primesce.

P. 4 s'a resolvato prin prop. dep. Puscariu la l. p. 6 p. 4 alu com. scol. se primesce pana in sine.

P. 4. La ordine se pune bugetulu scolaric a căru decidere se amanase.

Ref. com. bug. Filipescu cutesce din raportu positiile cestionate; da unele esplicaciuni despre starea fondurilor si propune, ca fondulu sidocialu remanendo intactu sa se acopere trebuintele scolastice din fondulu A si B seminariulu cu 3000 fl. precum s'a propusu si din partea comis. scol.

Dupa o desbatere scorta se primesce. Pusoariu propus si pentru visitatiunea scolara urcare sumei de pana acum.

Branu sprignescu pre Puscariu.

Protos. Puscariu doresce ca de ore-ce este constatata necesitatea inspectiunei pre lângă lucrurie sele si a celoru strensu bisericesci si economice sa se esecute inspectiunea in tote 3 directiunile: dupa unu planu mai generalu — spre a se economisă in bani si in tempu; astu-feliu regulandu-se inspectiunea nu este in contr'a crescerei acestei positioni.

Boiu este invitatu cu prop. dep. Puscariu si propune urcarea acestei sume dela 600 la 1000.

Metianu primesce prop. dep. Boiu cu adausulu ca scolele acele sa se visitat die cu preferintia unde e necesitatea mai mare.

Se primesce prop. dep. Boiu cu adausulu de Metianu.

La positi'a medicului primita de sinodul cu 200 fl. cav. Puscariu si prima dorintia sea consentita de mai multi deputati sinod. ca sa se lucre in-tr'acolo, ca la institutulu nostru archidiocesano sa se institue prelegera de medicina forensa (poporale), ivindu-se necesitatea acésta atat de tare la poporulu nostru; si din acestu punctu de vedere aru si pentru viitoru pentru urcarea sumei pre anii venitori.

Celelalte positioni din bugetu se primesce precum s'a propuso de comisiune.

La ordine se pune bugetulu casei. Referintele comisiunei propune:

1) Ca diurne s'a pusu pre di 2 fl. iera viaticu 1 fl. pre drumu neferatu si 50 xr. pre drumu feratu pentru milu.

2) Ca din colectele ce s'a adunatu pana acum sa se acopere spesela dep. din afara; iera cei din locu se primesca dupa ce se voru incasă restantiele.

Se primesce.

Dep. Puscariu renuncia la sum'a de 26 fl. in favorea fondului arch. pentru acop. spes. sinodali; Pope'a, Boiu Protos. Puscariu, Cristea, Popescu, Fratesiu renuncia la diurnele, ce le competu asemenea in favorea acelui fondu iera dep. Bologa, Hannia, Metianu, Branu, Macelariu renuncia la diurnele loru in fav. celor arsi din comun'a nostra bis. Dobrogea.

Acestora si acelor a se recunoscă din partea sinodului multiamita protocolara.

Comisiunea se exprima in privintia propunerei consistoriale despre modalitatea acoperirei speselor sinodale dupa modalitatea de pana acum!

Filiipescu din contra propune:

Pentru incasarea speselor sinodali sa se decida ca fia-care parochia are a conferi o suma proportionata adeca dela 50 xr. in susu si deca din sum'a intréga incursa, dupa acoperirea competitiei deputatilor aru rezulta ore-care prisosu, acel'a va merge in fondulu sinodulu.

Branu descoperindu, ca comun'a bis. dela bis. cu (ramulu s.-lui Nicolae din Brasovu au decisu a conferi d'ul a bis. in totu anulu cu 100 fl. pentru sinodulu arch.) la prop. dep. Pope'a si nodulu ia spre placuta cunoscinta acésta si se exprima recunoscinta a protocolara, pre lângă insarcinarea ea prin dlu ppu concernante — sa se adoca la cunoscinta numitei comuni bisericësce.

Metianu propune, ca spesele sinodali sa se acopere din laddle bisericësce, incat nu ajung colectele particulare.

Hannia propune, ca fia-care cercu sa se ingrigesa pentru spesele deput. sei.

Patiti'a si Piso este contr'a prop. lui Hannia.

Se primesce propunerea comisiunei.

Escentienta Sea Dlu presied. alu sinodului constatandu cursulu celu linn si plinu de sporii al membrilor sinodali, si mai alesu convingendu-se de iubirea si increderea ce i-o ad manifestatu sinodulu nostru archidiocesano satia de Esc. Sea, carele in acestu anu pentru 1-a ora au ocupat loculu de presiedinte alu sinodului archidiocesano — multi meschi dloru deputati pentru zelulu, bonavoint'a si alipirea loru către densulu, in termeni cei mai miscatori, i roga că si pre viitoru sa i se pastredie acesta iubire si incredere si se conlucre cu acelasi zelu pentru binele si prosperarea bisericiei noastre ortodoxe române, si in sine imparasindu binecuvantarea archierescă membrilor sinodali declarando siedint'a de adi si cu aceasta sessiunea presinta de inchisa.

Dlu dep. N. Popa a facendu una reprivire asupra obiectelor ce s'a perfractau in decursulu sessionei din acestu anu recunoscă sporii celu mare ce s'a facutu spre inaintarea trebilor nöstre bis. scol. si fundationale precum au fostu projectulu pentru arondare a protopopiatelor, regolarea parochielor si imbonatatierea stării preotilor, apoi pentru procedura matrimoniale si disciplinaria, precum si a altor obiecte de importanta sfundu latietoria in regularea trebilor nöstre bis. Sporul acésta in lucru, carele a intre-cutu pre alu tuturor sinodelor de mai inainte 'lu aserie simboliu celui bunu al dloru deputati sinod. si in specia, factului si blandetiei parintesci a Esc. Sele, cu care conduse presidiulu sinodal — supunendu-se pentru binele bisericel laborei acesteia grele. I doresce ca Ddieu sa lu intaréscă in sanatatea sea, ca si pre viitorie se pota conduce Biserica nostra la limanulu doririlor.

Sinodulu sub strigari repetite de: „sa traiésca Esc. Sea“, parasesce sal'a siedintielor.

Dela sinodulu aradaru.

Că sa aiba publiculu sciintia si cunoscinta si despre acestu sinod reproducem din „Lumin'a“ urmatorele:

Sinodulu eparchiei nostra aradana si este tempu a inceputu lucrările sele in Dumineca Tomei, conformu prescrizelor statutului organu. Dupa prae'sa si obiceiulu bisericel orientale incepotulu s'a facutu cu celebrarea santei liturgii si chiamarea dochului săntu, la cari a pontificat Présantia Sea dlu episcopu diecesan cu o assistinta numerosa de protopresbiteri si presbiteri.

Seversindu-se in biserică ceremonie premergatorie, deputatii sinodali se adunara in sal'a cancelariei episcopesci, unde se tenu siedintele sinodali. Numai decatu se esmisa o deputatiune de trei, ca se invite pre Présantia Sea dlu episcopu a ocupat scaunulu presidiulu la sinodul, carele intre aplause numerose si strigari de „sa traiésca“ ocupă presidiulu, si prin o cuventare aleasa, sesiunea ordinaria a sinodului eparchialu o declarando de deschisa. Covantarea Présantiei Sele a fostu de odata si programul maretii, ce episcopulu nostru constitutionalu si l'a desfisut intru realizarea marelui si nobilelor intentioni, ce le are fatia cu eparchia si turma incredintiata archipastoriei Sele. In decursulu vorbirei adesori a fostu interuptu de aplausele membrilor sinodali, iera accentuandu perde-re mare ce a suferita biserică nostra prin moarte marelui pastori Andrei Siaguna — o jale nespusa si o tristare adanca petronsa inimile celor presenti, recugelindu la faptele marelui ale regeneratoriului sinodalitatii nostre bisericesci.

Inca cu septamani si luni inainte se ivisera ingrijirile mari pentru sorteia viitora a fondurilor bisericesci comuse cu diecesa Coranbesiului. Astu-fel in data la siedint'a prima se otari inainte de tote cau'a fondurilor sa se desbat, ca un'ce privesc interesele celor doue diecese,

avendu sinodulu a comunică decisulu seu si cu sinodulu dela Caransebesiu ; totusi acăstă cestiu abia la a cincea di fu rezolvita de sinodu. Desbaterile asupr'a cestiuvei au fostu de totu interesante.

Sinodulu de Caransebesiu dejă adoptase proiectul de regulamentu locratu in Timisiōra de comissionea sinodală ad hoc, pre cāndu la noi se ivira trei pareri in privint'a administratiunei ; un'a ca : fondurile sa se imparta intre ambele diecese, a două, că acele sa se administredie in comun la Timisiōra si a treia, ca totu in comun sa se administredie inse la Aradu, si acăstă era parerea minoritătiei din comissionea ce a locratu proiectul de regulamentu, dura apoi in decursul desbaterilor ce s'au tienutu intr'o conferinta de trei ore, minoritatea acăstă se uni cu ceia, cari pretindeau impartirea fondurilor, si asiā desbaterile au decursu numai in dōne direcționi esențialmente opuse. Impartirea fondurilor, ori administratiunea loru comună la Temisiōra era intrebarea, ce trebuia rezolvata. Afara de disputele iufocate din conferinta la cesti au luat parte mai multi oratori, precum Vincentiu Babesiu, Lazaru Ionescu, Georgiu Pop'a, Ioanu P. Desseanu, Parteniu Cosm'a si altii, sia-care parte mai desemnă căte doi oratori in sinodu. Din partea celoru pentru administratiunea comună se desemnara domnii : Dr. Alessandro Mocioni si Vincentiu Babesiu, iera din partea celoru pentru impartire se desemnara Ioanu Popoviciu Desseanu si Parteniu Cosm'a.

A fostu siedint'a in care s'a desbatutu acăstă importantă cestiu, cea mai interesanta din tōte căte a tienutu sînōdele de pâna aci in ea s'a formatu punctul de manecare spre binele si inflorirea bisericei nōstre naționale. Primul oratoru, carele a vorbitu la acăstă in sinodu a fostu Dr. Ales. Mocioni. Atâtă agerimea spiritului cătu si oratori'a eminența a acestui barbatu mare a ingrijită multă partea ce pledă pentru impartire, dura luându apoi cuventul Ioanu P. Desseanu, prin o vorbire de dōne patrare de ora, analizăza cestiu din punctu de vedere alu practicabilitătiei, si refrange motivele aduse de Dr. Mocioni pentru administratiunea comună la Temisiōra. A moi vorbitu dlu Babesiu si Cosm'a, apoi dupa desbaterile acestei punendum-se trăb'a la votare secreta, cu majoritate de vuturi s'a șteruitu ca : fondurile sa se imparta dupa numeroul susținutelor intre ambele diecese, Aradu si Coranșbesiu.

Acăstă a fostu cestiu cea mai importantă dintre tōte căte s'a ventilat in sinodu pâna acum'a. Siedintele sinodali inca nu s'au incheiatu si mai asteptăm resultate in multe cause, ce privesc interesele nōstre si ale bisericei si din alte puncte de vedere. Pâna eri s'a censuratu numai raporturile dela plenul consistorielor, raportul epitropiei provisorie a fondurilor, si raportul dela sechetele bisericesci. Una incidente neplăcutu a aparutu alalta-eri in sinodu ; cinci membrii epitropiei provisorie, alesi din partea acestui sinodu si-a datu demisie, avendu sinodulu eri sa suplinescă locurile loru prin alegerea altor'a.

Preste totu altcum, lucrările sinodale au decursu si decorgu in armonia si ordinea cea mai buna. Intre dispusetiunile aduse pâna aci mai însemnată este modificarea decisului sinodal din anii trenti cu privire la cvalificationea teologilor. Lips'a de preoli in cele mai multe părți ale diecesei este destulu de inverat. Astu-feliu că poporul se nu remana sără pastori susținutesci, au trebuitu negresito, ca pentru parochiele serace la cesti nime dintre cei cu 8 clase nu se rezolvescu, sa se admitea in teologia si teneri cu cvalificatione mai putrena ; insă de aici nu este iertat a deduce o regula generală pentru toti. Cunoscendu noi bunele intenționi si viu'a interesare a archipastorului nostru, satia de poporul seu credinciosu, suntemu deplinu incondiționati, ea prin acăstă dispusetiu lumenarea si bunastarea poporului intru nimicu nu va fi alterata.

Varietăți.

(+) Iosifu Orbonasius cu soci'a Anastasiu siucel Elen'a si Veturia — Anoa Orbonasius vedu'a Basila cu fiu Victoru, Cornelius si Eugeniu — Ioanichiu Olariu cu soci'a Ecaterina nasc. Orbonasius si Iuliu Orbonasius in aloru precum si celoru-lalti consangueni nume cu anim'a infranta de dorere aducu la cunoștința, ca Preiubitul loru parinte Ioane Orbonasius de Vajda - Honiad, protopresbiter gr. or. Tractului Iliei, in 62-lea alu vietiei si 42-lea anu alu pastoriei sale in 22/10 Aprilie 1874 la 10 ore in noapte in urm'a unui morbo greu si-au datu susținutul in māna creatorului.

Remasurile corporali se voro petrece pentru eterna odihna in cimitirul gr. or. din locu la 12/24 Aprilie — la care actu de condoleantia suntu invitati toti consangenii amicilor si cunoscutii. „Fia-i tierăna usiora si memor'a binecuvantata.“

Unu scurtu tractatul despre institutile de corectiune.

(urmare si fine.)

Repunerea din clase mai bune in clase mai rele de regula urmărie dupa abateri si pedepsa disciplinaria, si anume din clas'a I-a, a eminentilor se repune cine dupa ori ce abatere disciplinaria, ce trage dupa sine si pedepsa disciplinaria. Ca uoulu ce se afla in clas'a II dupa o pedepsa disciplinaria sa se repuna seba ? depinde dela calitatea abaterei si dela prejudecarea directionei.

Repunerea atâtă din clas'a I cătu si din a II se face totu-déun'a in clas'a acea, in care fusesese pusu delinquentul intăiasa data la intrarea sea in institutu. Dupa ce careva se repune, se pote avansă de nou de regula ierasi numai dupa o portare buna si dupa implinirea terminului preseptu pentru avansare.

La casu de lipsa se formă media inca o clasa a intelligentilor, in care se punu individii intelgenti, deca nu suntu recidivanti. Acăstă ince numai in privint'a localitătiei formă media o clasa separată, iera in privint'a beneficielor si favorurilor apartiene sia-care dintre ei acelei clase si subclase, ce o pretinde etatea si statul moral alu unuia sau altuia.

Despre rezultatul nesuntiilor privitorie la coregera delinquentilor

In privint'a indreptariei delinquentilor si facu omului imaginatii forte variu si curiose.

Unu privesc opera coregerii asemenea unei masine, ca adeca atrapatu fiindu criminalistul, prin ascultare, acusare, si judecare, prin estradarea lui in institutu corectoriu, prin revista tienuta asupr'a vietiei lui din partea preotului, deșteptându-se conscientia, este pocnitu, si inmuindu-i-se inim'a ca cear'a, indata se potu imprimă in ea totu felul de forme nobile : din partea preotului crucea, inim'a si anghir'a, ca simbole a religiuni, din partea directorei fascele, ca simbolu alu virtutiei civile ; din partea invicatorilor chipulu Minervei, ca simbolu alu intelepciunei, si asiā modelulu unui omu buna si indreptat aru si gata.

Altii cugeta si vorbescu, ca tōte ostenelele si nesuntilile, ce se punu pentru indreptarea criminalistilor, suntu zădărnicice, si fara de nici una rezultat dorito.

Cei dintăiu, optimisti in gradul superlativu, nu cunoscu greutătile si rezultatele cele adese-ori dubie sau nemultamită ale educationei preste totu, si cu atât'a mai dubie si nemultamită ale unei educationi supletorie si corectorie.

Cei din urma, pesimisti fara margini, despretescu insasi educationea. Ore de aici nu este iertat a deduce o regula generale pentru toti. Cunoscendu noi bunele intenționi si viu'a interesare a archipastorului nostru, satia de poporul seu credinciosu, suntemu deplinu incondiționati, ea prin acăstă dispusetiu lumenarea si bunastarea poporului intru nimicu nu va fi alterata.

N.

cationea? Resultatele, cele producute institutile corectorie preste totu suntu multiamită. Eara deca se afla inca multi criminalisti inechiti, cu deosebire suri residenti, asupr'a căror pre putinu seu mai nimicu nu potu inflontat institutile corectorie, urmăria, că sa despreteiuim cu totu aceste instituti si sa ne intorecum ierasi in secolii barbarismului si intunericului?

Cu totu astfelii se are lucru. Sciu eu insumi forte multi din cei ce s'au eliberat din acestu institutu, cari au inviatu in institutu a celii si a serie bine, precum si cele patru specii din calculatiune, si au cästigat cunoștințe multamită si frumos din religiune, au inviatu on'a seu alta meseria, si astazi vietuescu cu onore si dreptate.

Despre cei ce suntu judecati pentru valamări grele trupesci si pentru omoruri se pote dice in genere, ca dejă la intrarea loru in institutu suntu petrunsi de parere de reu, si se afla pre calea indreptării. Dara cercându in speciale si mai adencu, asta omulu ca si intre acăstii, că si intre criminalistii de alto soiu se afla forte multi inca, cari punu vin'a pre ursita, seu pre betia, seu pre alta irritation, seu pre alte impregiorari, cari nu judeca si nu cunoscu marimea faptelor, si adese-ori lamentăda nu pentru ca au seversitu fapt'a, ci pentru ca i au judecatu. Multi, cari inca nu au fostu stricati moralmente s'au stricatu in carcerile preventive comitatense, unde au fostu inchisii si au petrecut la olalta cu criminalistii cei mai stricati. Unu la intrarea loru in institutu nu au inca o cunoștința despre religiune, despre Ddieu, detorintele loru satia cu Ddieu si cätra deaproapele, ba ou sciu pote nici rostii cu cunoscinta o rugatina. Eara de alta parte suntu altii, cu capulu plinu de totu felul de cugete rele, si cu prejudecie, cu anim'a plina de credința desideră, si de dorintie criminali. Din privirea loru cea selbateca, din purtarea loru cea rece, din vorbele laconice, seu apoi lungi si cu totu felul de frasă, si de desvinovatire de sine, nu poti celi si astălătă ce-va, fara neincredere, indiferentism, desprețin, o judecata sealoiata despre alu meu si alu tău, o inima stricata, incătu totu interioara lui poti ascunăta cu unu pamentu pustiu, pre carele au crescutu si s'au radacinat totu felul de spinu si polomida, incătu nu sei sa te infioreti, seu se-i compatimesci, incătu 'ti vine sa eschiemi cu m'reare si machnire: Ddieu! acăstă este creatur'a ta cea nobila, ce pără chipulu si asemenearea ta?! Acăstă este omulu, a căruia tienta este perfectionarea?

Si acăstă se tiene de plas'a acelora ființe rationali, cătra cari au disu invicatoriul lumei : „Bi-ti deseversiti precum si Tatalu vostru celu din ceruri au fostu deseversit?“

Acăi se cere studiu, se recere praca, se recere taria susținută, se recere cunoștințe despre natura si caracterul omului, se recere pedagogia, psichologia, că sa se pote incepe sa se pote continua si desvoltă cu succesu opera coregerii seu indreptării fatia cu astfelii de individi.

Preste totu suntu forte suprinsi criminalisti, cāndu vedu si esperadă din ce in ce mai multu tractarea cea umana si parintescă din institutu, cāndu se convingo, ca in opera coregerii loru lucra nisice motive sublimi si curate. Intre ramurile operei de coregeri se numera cu deosebire : disciplina, scola si bibliotecă — serviciul divin si pastorica susținută — cultur'a morală religioasă, industria si meseria — cultur'a in chiamarea omului, si vizitele.

Cu dreptu cuventu dice Kühne, ca momentele cele mai însemnate ale operei indreptării, adeca starnirea si intarirea moralitătiei in sensulu celu adeverat renumu totu-déun'a pre spetele preotului. Si fericitu este institutul acel'a, in care preotul lucra din o vocație internă, cu interesu curat si invapaiat, sără sensualitate morbosă, si in deplină consonantia cu regulamentul casei. In-

data ce delinquentul capătă incredere in preotul seu, au pasit pre calea indreptării.

Precum este art'a in clas'a de jos talentul si deprindere, iera in clas'a mai înalta cunoștință, astă este moralitatea la clas'a de josu a oménilor de regula o miscare naturală si dedare, iera in clas'a superioară este o intelegeră a ordinei morale din lume, o convicție despre pre-țiu moral, seu despre veritatea, ca in interesul comunu si afla sia-care si interesul seu propriu, si o vointă tare si libera, de urmări acestei convictioni. Numai atunci este penitentul indreptat, cāndu voint'a acăstă s'au intarit astfelii, incătu ea remâne neclatită si atunci cāndu nu-lu urmarește nemindlocită constringerea si amenintarea legei statului.

Incătu se pote ajunge scopul acăstii, aterna preste totu dela sistemul institutului dela cunoștința individualui, dela dorat'a tempului de pedepsa, dela probitate preotului, rectorului si acelui a. latu personalu dela institutul corectoriu, si dela chiarulu lui Ddieu.

Titu Gh. e a j'a
preotu gr. or. la institutul regescu de corectiune din Gherla.

Raportu comercial.
Sabiu 28 Aprilie n. Grâu 4 fl. 67 xr. frumosu, 7 fl. 13 xr. mestecatu, 6 fl. 80 xr. cuațit. infer.; secară 5 fl. 7 xr. pâna 4 fl. 80; orzu 4 fl. 33; ovesu 2 fl. pâna 1 fl. 3 xr.; curcuruz (porumb) 3 fl. 87—4 fl. — xr.; cartof 1 fl. 73 xr. galătă austriaca. Cânepe 18—20 fl. maj'a.

Linte 6 fl 67 xr.; mazarea 6 fl. 67 xr., Fasolea 5 fl. 67 xr.

Fenu legatu 1 fl. 30, nelegatu 1 fl. 10 xr., paini lungi 80 xr., scurte 70 xr., maj'a.

Lemne de focu 8—10 fl. stang. austr.

Carnea de vita 18—22 cr. p., de porcă, 28 xr. Ursoreala 79 xr. pâna la 1 fl. 20 cup'a.

Concursu.

Pentru parochia vacanta gr. or. din Cristiori protopresviteratul Zărandului se deschide prim acăstă concursu pâna in 12 Maiu a. e. in care si va fi si alegerea.

Doritori de a competă la acăstă parochia carea este clasificată de o parochie de cl. a III (trei), au a-si indreptăti petitionile loru instruite in sensulu statut. org. la subsemnatul in Bradu (col. Zărandului) pâna la terminulu susu amintitul.

Bradu 15 Aprilie 1874.

In cont elegere cu comitetul parochialu.

Nic. I. Miheltianu, prot. gr. or. alu Zărandului.

(1—3)

Concursu.

Devenindu in vacanta, un'a din cele două parochii din Resnovu, in protopiatul Branului, — clas'a întâia, cu 302 familii, seu 1278 susținută ; pentru reintregirea ei se scrie concursu, pâna la 30 Aprilie a. e.

Emolumentele acăstei parochii suntu :

1. Venitul dela taxele stolare si gospodării, — regulate prin autoritățile competente, — apoi acel'a dela umblarea cu S. cruce in ajunul boteziului, tōte acestea calculate pre bas'a protocoletelor matriculare dupa calculul mediu al celor cinci ani din urma, se urca la suma anuală de 300 fl.

2. O portiune canonica de 15 jugere catastrale pamentu arabilu comasatu... computata la 300 fl.

3. O subvenție din cas'a alodiala de căte 200 fl. pre totu anul. — Care tōte dau sumă de 800 fl.

Dela concurenti se cere, — prelunga cursul clericalu, se fia terminat studiile gimnasiile si sa fie depusu esamenul de maturitate, iera cursele loru instruite in sensulu „dispozitionilor provisori“ pentru regularea parochielor, le voru inainta subscrisului, pâna la terminul mai susu disu.

Zernesci in 21 Martiu 1874.

In contielegere cu comitetul parochie.

Ioanu Metianu Prot.

(3—3)